

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

STOPPA KÖP AV SEXUELLA TJÄNSTER, KOPPLERI OCH MÄNNISKOHANDEL

Fallstudie om länsstyrelsernas arbete mot prostitution
och människohandel för sexuella ändamål

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, april 2021

Rapport 2021:14, bilaga 3

Dnr: ALLM 2021/128

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Abeba Michael

Telefon 031- 392 90 63

INNEHÅLL

1. INLEDNING	5
1.1. Genomförande	6
2. UPPDRAG, MÅL OCH RESURSER.....	7
2.1. En kort tillbakablick.....	7
2.2. Stort uppdrag med prostitution och människohandel i periferin	7
2.3. Styrning genom nationella inriktningsdokument	9
2.4. Tillfälliga uppdrag	10
2.5. Ovisst hur länsstyrelserna fördelat anslagsökningen de senaste åren.....	10
3. LÄNSSTYRELSEARNAS VERKSAMHET OCH RESULTAT	12
3.1. Regionala strategier och handlingsplaner berör prostitution och människohandel	12
3.2. Arbetet mot prostitution och människohandel ses som ett utvecklingsområde	13
3.3. Få riktade mål, insatser och indikatorer	14
3.4. Samverkan sker på flera olika nivåer	15
3.5. Svårt att nå skolan, rättsväsendet och beslutsfattare.....	16
3.6. Utveckling av samverkansstrukturer ger resultat	17
3.7. Förebyggande arbete med särskilt fokus på kompetensutveckling.....	18
3.8. Det förebyggande arbetet ses som ett utvecklingsområde.....	19
3.9. Länsstyrelserna behöver arbeta ännu mer med kommunerna	20
3.10. Exempel på insatser som tar sikte på att förebygga upprepat våld	20
3.11. Kompetenshöjande insatser synliggör prostitution och människohandel.....	21
3.12. Det finns utrymme att stärka kunskap och metodutveckling.....	22
3.13. Regionkoordinatören är en viktig aktör i länen	23
4. SAMMANFATTANDE IAKTTAGELSER	24
4.1. Regeringen behöver förtydliga sin styrning	24

STOPPA KÖP AV SEXUELLA TJÄNSTER, KOPPLERI OCH MÄNNISKOHANDEL

4.2. Ett utvecklingsområde som behöver tydliggöras och synliggöras.....	25
4.3. Regionala målsättningar ska svara mot den lokala kontexten	26
4.4. Länsstyrelserna kan behöva stärkt mandat.....	26
4.5. Stor utmaning att driva det våldsförebyggande förändringsarbetet	27
REFERENSER.....	29

1. INLEDNING

Mäns våld mot kvinnor är ett komplext tvärsektoriellt område som omfattar flera olika våldsformer, målgrupper och aktörer. För att bekämpa mäns våld mot kvinnor krävs därför insatser från flera olika myndighetsområden.¹

Regeringens tioåriga (2017–2026) nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är framtagen för att stärka förutsättningarna för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Genom strategin lägger regeringen således grunden till ett mer målinriktat och samordnat arbete. En långsiktig strategi måste dock operationaliseras och genomföras. De myndigheter som i första hand har i uppdrag att genomföra strategin på regional nivå och på regionala och lokala aktörer är länsstyrelserna. I enlighet med strategin rymmer uppdraget till länsstyrelserna ett flertal insatsområden såsom prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Regeringen har markerat att prostitution och människohandel är något oacceptabelt i vårt samhälle och att det behövs omfattande insatser för att motverka dessa företeelser.² Sedan lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster infördes har gatuprostitutionen halverats. Samtidigt har internet som arena för försäljning och köp av sexuella tjänster ökat.³ Även om internet medfört att prostitution och människohandel för sexuella ändamål delvis har antagit ändrade former påvisar studier att andelen individer i Sverige som har köpt eller sålt sexuella tjänster är relativt konstant över tid.⁴ För ett effektivt genomförande av strategin behöver implementeringen följas upp och därför har Jämställdhetsmyndigheten initierat denna fallstudie. Syftet är att *analysera resultat och hinder som finns i länsstyrelsernas implementering för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål under perioden 2017 till 2020.*

¹ Statskontoret 2006, 2021

² Arbetsmarknadsdepartementet, 1998; SOU 1995:15

³ SOU 2010:49

⁴ Socialdepartementet, 2018

1.1. GENOMFÖRANDE

Datansamlingen till denna fallstudie har i huvudsak skett genom dokumentanalyser. Materialet utgörs av samtliga tjugo länsstyrelsers regionala strategier, handlingsplaner och slutredovisningar för regeringsuppdragen som rör mäns våld mot kvinnor inklusive prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt hedersrelaterat våld och förtryck för tidsperioden 2017 till 2020.

Jämställdhetsmyndigheten har även genomfört intervjuer med medarbetare på ett flertal länsstyrelser. De regionala förutsättningarna för genomförandet av uppdragen skiljer sig åt beroende på exempelvis länets storlek, antal kommuner, resurser och invånarantal. Det har inte varit möjligt att intervjua företrädare från samtliga länsstyrelser inom ramen för denna studie. De skilda regionala förutsättningarna ligger dock till grund för Jämställdhetsmyndighetens urval av intervjupersoner. Urvalet utgörs därmed både av tjänstepersoner som är verksamma i storstads-län med många resursstarka kommuner samt högt invånarantal och tjänstepersoner i län med få kommuner samt glesbygd med lågt invånarantal.

Följande län ingår i urvalet: Stockholm, Västra Götaland, Östergötland, Skåne, Västmanland, Dalarna, Norrbotten och Västerbotten. Totalt har elva semistrukturerade telefonintervjuer och en gruppintervju genomförts. Majoriteten av de intervjuade tjänstepersonerna är verksamma som utvecklingsledare inom området mäns våld mot kvinnor, varav en av dem har en samordnande funktion för samtliga länsstyrelser i landet.

Arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål är komplext. Det innefattar insatser som är svåra att mäta och därför finns det vissa svårigheter i att bedöma effekterna av arbetet. Underlaget för beskrivningen av utfallet av länsstyrelsernas arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål utgörs främst av uppfattningen hos de personer som arbetat med uppdragen. Även åtgärder riktade mot övriga våldformer som inkluderas i paraplybegreppet mäns våld mot kvinnor kan ha betydelse för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Till exempel kan insatser mot destruktiva maskulinitetsnormer och pornografi även ha inverkan på prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Jämställdhetsmyndigheten har dock valt att begränsa undersökningen till formuleringar som specifikt rör prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Givet uppdragets tidsramar har Jämställdhetsmyndigheten behövt avgränsa och exkludera frågor som har att göra med hur länsstyrelsernas målgrupper och samverkanspartner ser på länsstyrelsernas arbete.

2. UPPDRAG, MÅL OCH RESURSER

2.1. EN KORT TILLBAKABLICK

Länsstyrelserna har länge haft uppdrag att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Arbetet har främst styrts i form av regleringsbrev med relativt korta uppdragsbeskrivningar. Fram till 2017 hade länsstyrelserna flera olika uppdrag inom området som bland annat omfattade:

- samordning av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål
- förbyggande arbete mot heders relaterat våld och förtryck
- kompetens- och metodstöd till kommuner och ideella organisationer.⁵

I december 2017 fick länsstyrelserna ett samlat regionalt samordningsuppdrag inom det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.⁶ Regeringens beslut att slå ihop uppdragen motiverades med att länsstyrelsernas roll som regionala samordnare behövde förtydligas, bli mer samlad och bli mer långsiktig genom ett särskilt uppdrag.⁷ Från och med 2021 kommer länsstyrelsernas uppdrag dessutom att permanentas, vilket regeringen menar kommer att ytterligare stärka deras förutsättningar att arbeta långsiktigt.⁸

2.2. STORT UPPDRAG MED PROSTITUTION OCH MÄNNISKOHANDEL I PERIFERIN

Det regionala samordningsuppdraget till länsstyrelserna som utgörs av fem delområden är omfattande och innehåller ett stort antal frågor som länsstyrelserna ska hantera. I uppdraget ingår att länsstyrelserna i samverkan med aktörer i länen ska utveckla sektorsövergripande regionala strategier och handlingsplaner för att bland annat förbättra insatser till enskilda individer. Därutöver ska länsstyrelserna främja samverkan mellan kommuner (särskilt socialtjänsten), regioner, myndigheter och civilsamhällesorganisationer, inte minst för att uppnå väl samordnade insatser i enskilda ärenden. Samverkan ska omfatta arenor för barn och unga samt våldsförebyggande

⁵ Länsstyrelserna, 2018; Finansdepartementet, 2016

⁶ Socialdepartementet, 2017a

⁷ Socialdepartementet, 2017b

⁸ Arbetsmarknadsdepartementet, 2020

arbete inklusive återfallsförebyggande arbete med tidigare våldsbrottsdömda män. Inom ramen för uppdraget ska länsstyrelserna också utveckla regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentra för personer som är utsatta, eller riskerar att utsättas för, våld av närstående, i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck.⁹

Ytterligare ett deluppdrag rör utveckling av det våldsförebyggande arbetet. Särskilt betoning läggs vid utveckling av universella förebyggande insatser mot våld och våldsförebyggande arbete med föräldrar. Länsstyrelserna ska också verka för en utveckling av återfallsförebyggande insatser för män som har utövat våld och vidta åtgärder för att förebygga köp av sexuella tjänster. När det gäller kunskap och metodstöd ska länsstyrelserna bistå kommuner, regioner, socialtjänst samt hälso- och sjukvård med stöd. Länsstyrelserna ska också bistå kommuner och regioner i tillämpningen av metoder för universellt våldsförebyggande arbete med unga. Slutligen ska länsstyrelserna följa och analysera utvecklingen av insatser enligt den nationella strategin samt lyfta regionala utmaningar och utvecklingsbehov till regeringen.¹⁰

Till skillnad från föregående uppdrag har regeringen breddat länsstyrelsernas uppdrag genom en tydligare förebyggande ansats med större fokus på mäns delaktighet, våldsutövare och återfallsprevention i enlighet med den nationella strategin. För länsstyrelserna innebär detta därmed ett paradigmskifte i och med att fokus flyttats från hantering av våldets konsekvenser till att förebygga dess orsaker.¹¹

Få explicita skrivningar rörande prostitution och människohandel för sexuella ändamål återfinns i uppdragsbeskrivningen. Delvis är detta en följd av att uppdraget genomgående använder formuleringen mäns våld mot kvinnor. Med mäns våld mot kvinnor avses här

- alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld mot kvinnor och flickor (oberoende av relation till den som utövar våldet),
- hedersrelaterat våld och förtryck med skiftande uttryck såsom barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av kvinnor och flickor,
- prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt
- kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi i syfte att reproducera föreställningar om kvinnors underordning.¹²

⁹ Socialdepartementet, 2017a

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

¹² Ibid

I likhet med den nationella strategin lyfter uppdraget fram att insatser mot våld av närstående, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, sexualbrott samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, även bör omfatta mäns och pojkars samt hbtq-personers utsatthet för våld respektive kvinnors och flickors samt hbtq-personers utövande av våld.¹³

2.3. STYRNING GENOM NATIONELLA INRIKTNINGSDOKUMENT

När det gäller prostitution och människohandel för sexuella ändamål pekar den nationella strategin ut ett flertal utvecklingsområden på lokal och regional nivå, såsom:

- insatser för att påverka attityder till sexköp och pornografi
- förebyggande insatser riktade till barn och unga som riskerar att hamna i prostitution
- tidigt upptäckt av unga som säljer sexuella tjänster, exempelvis som uttryck för självskadebeteende eller som befinner sig i särskilt utsatta situationer
- skydd och stöd för personer som befinner sig i prostitution eller är offer för människohandel för sexuella ändamål.¹⁴

Ytterligare ett styrmedel som återfinns inom området är regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel. Handlingsplanen framhåller att arbetet behöver bli effektivare och mer målinriktat, bland annat genom stärkt samordning och samverkan. Det förebyggande arbetet utgör en central aspekt av handlingsplanens inriktning, inte minst när det handlar om efterfrågan av köp av sexuella tjänster. Även upptäckt, skydd och stöd för våldsutsatta samt brottsbekämpning lyfts fram som viktiga utvecklingsområden.¹⁵

Handlingsplanen identifierar flera grupper som löper större risk än andra att hamna i situationer där de utnyttjas i prostitution eller utsätts för människohandel som exempelvis unga hbtq-personer, personer med missbruk/beroende, unga kvinnor och män i institutionsvård, ensamkommande barn, utsatta EU/EES-medborgare, kvinnor på anstalt samt personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning.¹⁶

¹³ Ibid, Socialdepartementet, 2017b

¹⁴ Socialdepartementet, 2017b

¹⁵ Socialdepartementet, 2018

¹⁶ Socialdepartementet, 2018

2.4. TILLFÄLLIGA UPPDRAG

Regeringen har gett länsstyrelserna ett flertal tillfälliga uppdrag som berör prostitution och människohandel för sexuella ändamål. När det gäller riskgrupper har länsstyrelserna tilldelats flera uppdrag rörande ensamkommande barn. För budgetåret 2017 tilldelades länsstyrelsen Stockholm i uppdrag att genomföra en fördjupad studie av de grupper flickor och pojkar som bedöms vara särskilt sårbara, såsom ensamkommande asylsökande barn, ensamkommande barn som inte ansöker om asyl och barn vars vårdnadshavare är utsatta för människohandel. Under 2016–2017 hade länsstyrelserna uppdrag som bland annat bestod i att genomföra en nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner och föreslå åtgärder för att förebygga försvinnanden. Under 2018 tog länsstyrelsen Stockholm fram regionala rutiner för arbetet med ensamkommande barn som försvinner enligt ett fortsatt uppdrag från regeringen. Länsstyrelserna fick under 2020 i uppdrag att samverka med berörda aktörer för att motverka att ensamkommande barn och unga utsätts för människohandel och exploatering.¹⁷

Regeringen har även ålagt länsstyrelserna uppdrag som rör utsatta EU/EES-medborgare. Till exempel har länsstyrelsen Stockholm haft i uppdrag att stärka samverkan och samordningen mellan aktörer som möter målgruppen utsatta EU/EES-medborgare. Länsstyrelsen Stockholm hade också det nationella samordningsansvaret för människohandel för alla ändamål mellan 2008 och 2017. En viktig del av uppdraget handlade om att motverka efterfrågan på köp av sexuella tjänster. Det nationella uppdraget permanentades och fördes över till Jämställdhetsmyndigheten när myndigheten bildades 2018.¹⁸

2.5. OVISST HUR LÄNSSTYRELSENA FÖRDELAT ANSLAGSÖKNINGEN DE SENASTE ÅREN

Jämställdhetsmyndigheten har tidigare konstaterat att jämställdhetsanslaget i statens budget är koncentrerat till att finansiera åtgärder mot mäns våld mot kvinnor. Anslaget rörande mäns våld mot kvinnor har dessutom ökat markant över tid, från 53 procent under perioden 2007–2010 till att år 2019 närmast ta hela anslaget i anspråk.¹⁹ Anslagsökningen återspeglas även i länsstyrelsernas budget för arbetet med den nationella strategin, som nästan har fördubblats de senaste åren. Länsstyrelsernas anslag uppgick till 110 miljoner kronor 2020 jämfört med

¹⁷ Finansdepartementet, 2017; Länsstyrelsen Stockholm, 2021

¹⁸ Socialdepartementet, 2018

¹⁹ Jämställdhetsmyndigheten, 2020

60 miljoner kronor 2017.²⁰ Från och med 2021 kommer länsstyrelserna tilldelas permanenta medel på 100 miljoner kronor per år.²¹ Att anslaget till länsstyrelserna ökat så kraftigt hänger samman med att de är centrala uppdragstagare på området.²²

Tabell: Länsstyrelsernas anslag och utgifter för att stödja och följa upp den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

År	2017 ²³	2018	2019	2020
Anslag (kr)	60 000 000	90 000 000	110 000 000	110 000 000
Kostnader (kr)	75 080 595	85 531 674	102 596 630	90 600 545

Källa: Socialdepartementet 2016;2017;2018, Arbetsmarknadsdepartementet 2019 och Länsstyrelsen Örebro 2021b; c.

Länsstyrelserna har inte förbrukat hela anslagen de senaste åren. Det är svårt att få en samlad bild av hur länsstyrelserna använt anslagen, vilket är en följd av att de inte redovisar kostnader utifrån olika insatsområden i enlighet med nationella strategin. Länsstyrelserna redovisar enbart totala kostnader för det samlade arbetet inom det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet. Av regeringsuppdraget framgår att en ekonomisk redovisning av använda medel och vilka olika ändamål (inklusive insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel) de använts till ska redovisas. När det handlar om prostitution och människohandel har området inte haft en egen utgiftspost eller så kallad verksamhetskod förrän 2020.²⁴ Nästkommande ekonomiska redovisning bör således innehålla uppgifter avseende länsstyrelsernas kostnader i relation till prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

²⁰ Arbetsmarknadsdepartementet, 2019; Socialdepartementet, 2016

²¹ Arbetsmarknadsdepartementet, 2020

²² Jämställdhetsmyndigheten, 2020

²³ Jämställdhetsmyndigheten noterar att uppgifterna avseende länsstyrelsernas anslag och utgifter för 2017 skiljer sig.

²⁴ Länsstyrelsen Örebro, 2021

3. LÄNSSTYRELSEARNAS VERKSAMHET OCH RESULTAT

3.1. REGIONALA STRATEGIER OCH HANDLINGSPLANER BERÖR PROSTITUTION OCH MÄNNISKOHANDEL

Merparten av länsstyrelsernas regionala strategier och handlingsplaner under perioden 2017 till 2020 omnämner prostitution och människohandel för sexuella ändamål. År 2016 var andelen länsstyrelser utan strategier och handlingsplaner mot mäns våld mot kvinnor inklusive prostitution och människohandel för sexuella ändamål större. Utvecklingen visar en följsamhet mot den nationella jämställdhetspolitiken och införandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Majoriteten av de regionala strategierna och handlingsplanerna har problembeskrivningar där prostitution och människohandel för sexuella ändamål kopplas ihop med det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Utförliga problembeskrivningar avseende personer som köper sexuella tjänster saknas i ett flertal regionala strategier och handlingsplaner. En gemensam utgångspunkt i det fall detta perspektiv lyfts är att det främst är män som bryter mot lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster. Till exempel påtalar länsstyrelsen Gävleborg i sin handlingsplan för 2019 att regeringens ökade fokus på att förebygga våld kräver engagemang av män och pojkar samt insatser mot destruktiva normer som rättfärdigar våld, köp av sexuella tjänster och andra begränsningar av kvinnors respektive flickors frihet.

När det handlar om grupper med särskild utsatthet för prostitution och människohandel för sexuella ändamål framhäver strategierna och handlingsplanerna i huvudsak kvinnor och barn. I likhet med uppdragsbeskrivningen lyfter flera strategier att det sjätte politiska delmålet även syftar till att motverka mäns och pojkars samt hbtq-personers utsatthet för våld respektive kvinnors och flickors samt hbtq-personers utövande av våld. Närmare redogörelser om hur detta hänger ihop med prostitution och människohandel för sexuella ändamål saknas dock till stor del. I länsstyrelsen Örebros handlingsplan för 2019–2020 finns exempel på intersektionella analyser²⁵ i både problemformulering och insatser. Det framgår bland annat att länsstyrelsen ska

²⁵ Intersektionell analys kan ses som ett verktyg för att förstå hur faktorer kopplade till olika maktstrukturer som kön, ålder, etnicitet, sexuell läggning, könsidentitet och socioekonomisk bakgrund påverkar och ibland förstärker varandra. Se Davis, Kathy 2008.

utveckla kunskaper hos aktörer i länet för att bemöta och ge stöd till flickor/kvinnor, respektive pojkar/män, med eller utan transerfarenheter, som befinner sig i prostitution.

Beskrivningar gällande var prostitution och människohandel för sexuella ändamål förekommer är knapphändiga. Några strategier beskriver att prostitution har flyttats från gatan till internet. I detta avseende utmärker sig länsstyrelsen Västmanland. Av deras strategi för 2017–2020 framkommer att det främst är kvinnor och barn, både flickor och pojkar, som rekryteras och transporteras över gränserna för att utnyttjas i prostitution. De flesta som utnyttjas i prostitution är dock boende i Västmanlands län eller i näraliggande län. Vad gäller omfattningskartläggningar har länsstyrelserna i Jämtland, Norrbotten, Västernorrland och Västerbotten kartlagt prostitution på internet i regionen för att få ett kunskapsunderlag och kunna identifiera utvecklingsområden.

3.2. ARBETET MOT PROSTITUTION OCH MÄNNISKOHANDEL SES SOM ETT UTVECKLINGSOMRÅDE

De flesta regionala strategier och handlingsplaner framhåller att det samlade arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål behöver förbättras. För att nämna ett exempel framgår det av länsstyrelsen Kalmars regionala strategi för 2017–2027 att aktörer inom länet anser att det är svårt att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Detta eftersom det är svårt att upptäcka och hitta lösningar, och för att det kräver samarbete med polis och åklagare. Även personalomsättning bland handläggare inom kommunala verksamheter såsom socialtjänsten medför att kunskapen inom området varierar.

Flera länsstyrelser har identifierat att det finns behov av att stärka samverkan på lokal och regional nivå. Även samverkan mellan län lyfts fram som ett viktigt steg i det samlade arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Av länsstyrelsen Västmanlands regionala strategi för 2017–2020 framgår exempelvis att prostitution och människohandel inte känner länsgränser. Länsstyrelsen anser därför att samverkan mellan näraliggande län, i första hand utifrån Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens regionala organisation, är nödvändig.

Ett återkommande utvecklingsområde som lyfts är effektivare brottsbekämpning inklusive samverkan med rättsväsendet. Länsstyrelsen Skåne framhäver i sin regionala strategi för 2017–2020 att problem som identifierats på nationell nivå, till exempel få fällande domar i människohandelsärenden, även gäller länet.

Flera regionala strategier och handlingsplaner påtalar att det finns behov av att främja insatser på regional nivå, insatser som enskilda kommuner kan ha svårt att genomföra i egen regi. Ytterligare ett utvecklingsområde som omnämns rör skydd

och stöd till personer som är utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Exempelvis framgår det av länsstyrelsen Stockholms regionala strategi för 2020–2026 att tillgången till stödinsatser inom länet är ojämlig. En orsak till detta är att Stockholms län har fler verksamheter som riktar sig till utsatta för våld i nära relation än till någon av de andra våldsformerna, såsom prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Några regionala strategier och handlingsplaner anger att det finns behov av att synliggöra prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsen Södermanland uppger i sin regionala strategi för 2018–2020 att kunskapsnivån om ärenden som rör koppleri/grovt koppleri och människohandel för sexuella ändamål är låg inom länet. Länsstyrelsen lyfter också fram att arbetet rörande kartläggningar om prostitution och människohandel på länsnivå behöver utvecklas.

3.3. FÅ RIKTADE MÅL, INSATSER OCH INDIKATORER

Den nationella strategins första målsättning som handlar om att förhindra att våld sker, samt att få våldsutövande män och pojkar att sluta utöva våld, är svagt förankrad i flera regionala strategier och handlingsplaner. Förutom att det finns få mål om det förebyggande arbetet är formuleringarna ofta vaga. Exempelvis är det oklart vilken målgrupp det förebyggande arbetet riktar sig mot. Dessutom lyfter få handlingsplaner fram aktiviteter för det som avser det externa arbetet.

Den andra målsättningen rör förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldutsatta kvinnor och barn. De flesta handlingsplaner innehåller fler mål och aktiviteter avseende stöd och skydd, jämfört med upptäckt av personer som har utnyttjats i prostitution eller utsatts för människohandel för sexuella ändamål. För att nämna ett exempel på en uppsökande insats framgår det av länsstyrelsen Värmlands handlingsplan för 2018–2021 att personal inom öppenvård och socialtjänst ska ställa frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Ansvariga för insatsen är öppenvård och socialtjänst. Vad gäller uppföljning pekas hälso- och sjukvårdsledningen samt socialtjänsten ut som ansvariga. Hur uppföljningen ska genomföras beskrivs inte närmare. När det gäller en plan för uppföljning så saknar flera handlingsplaner generellt sett indikatorer.

Den nationella strategins tredje målsättning handlar främst om förbättringar i rättsväsendets ingripande mot brott som rör mäns våld mot kvinnor. Flera länsstyrelser framhäver i handlingsplanerna att det finns brister och svårigheter rörande arbetet i rättsväsendet. Några har även tagit fram mål såsom länsstyrelsen Stockholm. I deras handlingsplan för 2020–2022 anger de flera mål inom området. Till exempel ska polisen utveckla arbetet med att utreda och lagföra personer som köper sexuella tjänster och personer som gör sig skyldiga till människohandel för sexuella ändamål. Arbetet ska följas upp med antalet redovisade ärenden till åklagare vid handlingsplanens slut. För att nämna ett annat exempel anger

länsstyrelsen Västmanland i sin handlingsplan för 2020 att de hade som mål att stärka myndighetssamverkan kring människohandel och prostitution. För att nå målet skulle länsstyrelsen Västmanland tillsammans med regionkoordinatören, Polismyndigheten och Migrationsverket genomföra insatsveckor mot sexköp.

Merparten av de regionala målen och aktiviteterna rör nationella strategins fjärde målsättning, det vill säga förbättrad kunskap och metodutveckling.

Målbeskrivningarna omfattar i huvudsak utbildning och fortbildning för yrkesprofessionella inom regionala myndigheter och kommuner. Några länsstyrelser har också formulerat mål om att synliggöra prostitution och människohandel för sexuella ändamål genom statistik, kartläggningar och kunskapshöjande insatser. Till exempel anger länsstyrelsen Jämtland i sin handlingsplan för 2020 att Polismyndigheten skulle analysera förekomsten av prostitution och människohandel för sexuella ändamål inom länet och därefter vidta åtgärder. Hur arbetet skulle följas upp framkommer inte. Färre mål och insatser återfinns rörande metodutveckling.

3.4. SAMVERKAN SKER PÅ FLERA OLIKA NIVÅER

Flera av de intervjuade tjänstepersonerna på länsstyrelser framhåller att arbetet med att främja samverkan mellan kommuner och myndigheter på regional nivå samt civilsamhällesorganisationer försvåras av att ingen av dessa aktörer har fått i uppdrag att samverka med länsstyrelserna.

Majoriteten av länsstyrelserna samordnar operativa regionala resursteam/samverkansgrupper för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. De operativa samverkansgrupperna utgör även en informationskanal mellan lokal, regional och nationell nivå. När det gäller det operativa samverkansarbetet återfinns flera olika konstellationer vars primära syfte är erfarenhetsutbyte och kompetenshöjande insatser samt att bistå kommuner med stöd. Mot bakgrund av att kommuner med små resurser kan ha svårt att ha fördjupad kompetens inom området har de operativa samverkansgrupperna stor betydelse för arbetet på lokal nivå, främst genom kunskapsförmedling i form av metodstöd i enskilda ärenden. Flera understryker att de operativa samverkansgrupperna har bidragit till effektivare arbete i direkta ärenden som rör personer som utnyttjats i prostitution eller utsatts för människohandel för sexuella ändamål och personer som har köpt sexuella tjänster.

Flera länsstyrelser betonar att de operativa samverkansgrupperna mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål funnits under många år, och att de inte är en följd av gällande regeringsuppdrag. Några påtalar dock att de har utökat myndighetssamverkan till följd av regeringsuppdragen kring ensamkommande barn och vissa EES/EU-medborgares utsatthet för prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Samverkan mellan länsstyrelserna förekommer också i hög utsträckning. Till exempel har länsstyrelserna i Örebro, Dalarna och Värmland tillsammans arrangerat en tvådagars utbildning som riktade sig till socialsekreterare i respektive län. Då länen har en gemensam regionkoordinator mot prostitution och människohandel underlättas samverkan och möjligheterna för gemensamma insatser.

Inom länsstyrelserna förekommer också intern samverkan mellan olika sakområden med kopplingar till prostitution och människohandel. Intern samordning sker främst mellan uppdrag avseende integration och brottsförebyggande arbete. I Halland har bland annat utvecklingsledarna för mäns våld mot kvinnor tillsammans med brottsförebyggare, handläggare för integration och handläggare för alkohol tillsyn anordnat en utbildningsdag kring prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsen Jönköping anser att arbetet mot människohandel kan stärkas genom en förbättrad intern samverkan med integrationsområdet och det brottsförebyggande området.

3.5. SVÅRT ATT NÅ SKOLAN, RÄTTSVÄSENDET OCH BESLUTFATTARE

Det regionala samordningsuppdraget anger att det är angeläget att länsstyrelserna främjar samverkansstrukturer som omfattar arenor för barn och unga. Flera intervjupersoner upplever att det är svårt att få till samarbete med skolan. Möjliga förklaringar som nämns är att många aktörer vill ta plats i skolan och att skolpersonalen har ett ansträngt läge till följd av bristande resurser. Länsstyrelsernas möjlighet att nå barn och ungdomar med förebyggande insatser försvåras därmed. En företrädare från länsstyrelsen Västra Götaland berättar att de nyligen tillfrågats av grundskoleförvaltningen i Göteborgs stad om att utbilda personal om prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Denna förfrågan skapade en öppning för samarbete, något som länsstyrelsen Västra Götaland under flera års tid arbetat för. Jämställdhetsmyndigheten ser att flera länsstyrelser även etablerat indirekta vägar in i skolor genom exempelvis riktade projektbidrag till civilsamhällesorganisationer. Några länsstyrelser nämner även att skolföreträdare ingår i deras samverkansnätverk. Exempelvis har länsstyrelsen Västmanland en skoldirektör i samverkansorganet Jämställdhetsrådet och rådets beredningsgrupp.

Samverkansformer inom länsstyrelserna av strategisk art utgörs av exempelvis chefsforum som behandlar strategiska frågor kring social hållbarhet, inklusive mäns våld mot kvinnor. Vad gäller strategiska nätverk framhäver några tjänstepersoner att de haft svårt att etablera samverkan på högre ledningsnivå, och att de därför saknar forum för samtal om gemensamma problemformuleringar rörande prostitution och människohandel för sexuella ändamål i länet.

Flera länsstyrelser uppger att samverkan med rättsväsendet är ett utvecklingsområde på både nationell, regional och lokal nivå. Till exempel framhåller länsstyrelserna i Jämtland, Västerbotten och Västernorrland att det finns behov av en tydligare nationell styrning avseende polisens arbete mot prostitution och människohandel, samt att utsedd polis får avsatt tid samt behörigheter till exempelvis uppsökande arbete. Länsstyrelsen Västerbotten påtalar också att den ser ett glapp vad gäller uppsökande arbete för att upptäcka personer som utnyttjats i prostitution. Ett sätt att komma till rätta med problemet kan vara ökad samverkan mellan polis och verksamheter som möter unga.

För att nämna ett positivt exempel uppger länsstyrelsen Stockholm att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten utifrån åtagandena i handlingsplanen har upprättat en samverkansöverenskommelse på regional nivå som är den första i sitt slag.

3.6. UTVECKLING AV SAMVERKANSTRUKTURER GER RESULTAT

I uppdraget till länsstyrelserna ingår att strategierna ska förankras bland strategiska aktörer i länen. Arbetet kring förankringsprocessen har i huvudsak skett med strategiska aktörer i regionen inom offentlig och idéburen sektor. Länsstyrelsen Östergötland framhåller exempelvis att samverkan kring framtagande av den regionala strategin och handlingsplanen bidragit till ökad samsyn kring de regionala utvecklingsområdena.

Nästan alla länsstyrelser har genomfört ett omfattande samverkansarbete, som de ser många resultat av. Det är dock svårt att utläsa vad resultaten de facto är. Kopplingen mellan åtgärd och resultat är ofta otydlig. Länsstyrelserna framhäver också att effektutvärdering är ett viktigt utvecklingsområde. Arbetet har påbörjats inom länsstyrelsernas nationella nätverk som leds av en nationell samordningsgrupp. Samtidigt lyfter samtliga länsstyrelser fram flera goda exempel på vad samverkan lett till. Många exempel beskriver hur samverkansarbetet medfört att medvetenheten om prostitution och människohandel höjts hos kommuner och myndigheter inom länen. Länsstyrelsernas nationella samordnare mot mäns våld mot kvinnor uppger att samverkansarbetet rörande framtagandet av strategin och handlingsplanen i Stockholms län har lett till att deltagarna själva börjat driva frågor rörande prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Till exempel har samverkansparterna meddelat länsstyrelsen Stockholm att de har behov av utbildning inom området.

Länsstyrelsernas samverkansmöten leder till att professioner som inte möts i sitt vardagliga arbete träffas. Intervjupersonen från länsstyrelsen Norrbotten berättar exempelvis att deras resursgrupp mot prostitution och människohandel, som utgörs av operativ personal såsom socialsekreterare och poliser i yttre tjänst, resulterat i gemensam kompetenshöjning och samplanering. Till exempel har deltagarna arrangerat uppsök verksamhet tillsammans. Mötena bidrar även till att få en

löpande lägesbild om prostitution och människohandel för sexuella ändamål i länen. Ytterligare ett exempel återfinns i Västmanlands län där företrädaren från länsstyrelsen berättar att myndighetssamverkan tagit fram formatet ”insatsvecka mot sexköp”, vilket innebär att man gör fokuserade tillslag i en kommun under några dagar. Metoden har varit framgångsrik och ledde till att Polisens Nationella operativa avdelning (NOA) anammade metoden och numera jobbar så i resten av landet tillsammans med de lokala polismyndigheterna.

3.7. FÖREBYGGANDE ARBETE MED SÄRSKILT FOKUS PÅ KOMPETENSUTVECKLING

I länsstyrelsernas regionala samordningsuppdrag framgår att de ska främja utvecklingen av universella förebyggande insatser mot våld. Länsstyrelserna rapporterar att merparten av deras förebyggande insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål utgörs av föreläsningar. Här återfinns teman som exempelvis så kallad sugardejting och exploatering av barn. Föreläsningarna riktar sig främst mot yrkesprofessionella inom offentlig och idéburen sektor. Några har även inriktat sig mot näringslivet såsom hotell- och restaurangbranschen.

Kampanjer mot prostitution och människohandel är också vanligt förekommande. Majoriteten av kampanjerna är inriktade mot allmänheten, exempelvis på flygplatser, i kollektivtrafik och i matvarubutiker. Genom offentlig information kan länsstyrelserna motverka köp av sexuella tjänster och förebygga att personer utnyttjas i prostitution. Kampanjerna förväntas ha bidragit till att nya och bredare målgrupper i länen har uppmärksamats om att prostitution och människohandel är olagligt. En återkommande kampanj är ”Resekurage”. Länsstyrelsen Uppsala nådde cirka 60 600 personer per dag med filmen ”Du avgör” som visades på ICA:s och Willys mataffärer i länet mellan 3 september och 2 november 2018. Länsstyrelsen Uppsala framhåller att det är svårt att uttala sig om effekter och resultat. Oaktat detta ser länsstyrelsen Uppsala universellt riktade kampanjer som en användbar metod för att lyfta och synliggöra problemområden.

Ett fåtal länsstyrelser har arbetat aktivt med att motverka attityder mot sexköp under arrangemang som exempelvis EU Arctic forum som hölls i Umeå. För att nämna ytterligare ett exempel har länsstyrelsen Jämtland inför alpina VM i Åre och skidskytte-VM i Östersund arbetat för att förebygga prostitution och människohandel under arrangemangen. Arbetet har genomförts i samverkan med VM-organisationerna, polisen, kommunerna, Jämställdhetsmyndigheten och kvinnojouren. Åtgärderna rör exempelvis utbildningar riktade till polis, socialtjänst samt näringsliv och spridning av flyers med information om sexköpslagen vid ankomstställen såsom flyg och tågstationer. Arbetet resulterade i medialt intresse. Arrangörerna tog till sig frågan och förde in den i sitt hållbarhetsarbete.

Några länsstyrelser lyfter fram statsbidragen som en viktig förutsättning för det fortsatta utvecklingsarbetet kring tidiga förebyggande insatser och systematisk uppföljning. Till exempel har länsstyrelsen Skåne bidragit till utveckling av förebyggande insatser i både kommunal och idéburen regi genom fördelning av statsbidrag. År 2020 fördelades 5,2 miljoner kronor till 18 projekt. Länsstyrelsen Skåne har i sin handläggning prioriterat kunskapsbaserade, långsiktiga och genusförändrande åtgärder. Medelsfördelningen har bidragit till nya insatser av såväl universella våldsförebyggande insatser som förebyggande arbete avseende prostitution och människohandel.

3.8. DET FÖREBYGGANDE ARBETET SES SOM ETT UTVECKLINGSOMRÅDE

Majoriteten av intervjupersonerna säger att det förebyggande arbetet är ett eftersatt och svårarbetat område både på regional och lokal nivå. Flera länsstyrelser uppger att bristande resurser gör att de inte kan arbeta förebyggande. Bristen på effektutvärderade metoder för våldsförebyggande arbete försvårar också arbetet. Här önskar länsstyrelserna stöd från nationellt håll i form av metoder och utbildningsinsatser som de i sin tur kan förmedla vidare till lokala aktörer. Till exempel rapporterar länsstyrelsen Västmanland att den har fått signaler om behov av förebyggande insatser för att förhindra grooming²⁶ och så kallad sugardejting. Även länsstyrelsen Halland påtalar att ett önskemål som alltmera tillkommer är ökade kunskaper om våldsförebyggande arbete.

Merparten av länsstyrelserna beskriver deluppdraget gällande utveckling av återfallsförebyggande insatser som ett utvecklingsområde. Exempel på en återfallsförebyggande åtgärd är samtalsstöd. Några länsstyrelser påtalar att det är oklart vem som har ansvaret för återfallsförebyggande insatser på lokal och regional nivå. Till exempel lyfter länsstyrelsen Östergötland fram att det finns behov av att tydliggöra ansvaret i arbetet mot efterfrågan av sexuella tjänster. Länsstyrelsen Östergötland berättar att personer som gripits för köp av sexuell tjänst har erbjudits tre samtal för vägledning och stöd av regionkoordinatör. Några av dessa har efterfrågat ytterligare stöd, men eftersom det inte finns någon offentlig verksamhet i länet som i dagsläget kan ge sådant stöd eller uppfattar sig ha ett tydligt uppdrag så har inget stöd erbjudits. Vidare påtalar länsstyrelsen att arbetet kan förbättras genom att återkommande sexköp likställs med att utöva våld.

²⁶ Grooming innebär att någon föreslår en träff eller stämmer träff med barn under 15 år i sexuellt syfte. Med träff menas både fysiska möten och möten på nätet. Den första kontakten sker ofta på sociala medier eller spel. En förövare kan ha kontakt med flera hundra barn samtidigt. Se Polismyndigheten 2021.

3.9. LÄNSSTYRELSENA BEHÖVER ARBETA ÄNNU MER MED KOMMUNERNA

Flera länsstyrelser påtalar att det våldsförebyggande arbetet riktat mot män som utövar våld är nytt och att en del kommuner inte har hängt med i utvecklingen. Utvecklingsledare mot mäns våld mot kvinnor uppger att de ibland möter motstånd hos beslutsfattare såsom chefer på socialtjänst när de lyfter frågor rörande förebyggande åtgärder. På kommunal nivå ses ansvaret för att motverka efterfrågan av köp av sexuella tjänster och återfallsförebyggande arbete ofta som en polisiär fråga. Kunskapsnivån hos kommunerna och framför allt socialtjänsten gällande prostitution och människohandel för sexuella ändamål upplevs som låg vilket försvårar samverkan. Exempelvis rapporterar länsstyrelsen Västernorrland att de flesta kommuner saknar rutiner och handlingsplaner som fastslår var ansvaret skall ligga för ärenden gällande prostitution och människohandel.

Intervjupersonerna säger att de ibland stöter på kommuner där socialtjänsten inte förstår att den har ett ansvar i dessa frågor i enlighet med socialtjänstlagen. Länsstyrelserna upplever att de under lång tid haft riktade insatser mot socialtjänsten men att det fortsatt är ett utvecklingsområde. Trots detta ser flera att medvetandet hos kommunerna har höjts kring dessa frågor. En kommun som arbetat strategiskt och aktivt med frågan är Umeå. Utvecklingsledaren från länsstyrelsen Västerbotten uppger att polisen i Umeå och regionkoordinatoren har utvecklat arbetssätt för att arbeta uppsökande. Under föregående år lagfördes omkring 20 män på en månad i Umeå. Kommunen har dessutom en så kallad KAST-mottagning²⁷. Umeå kommun har i samverkan med polisen arbetat fram medborgarlöften mot prostitution och människohandel med sexuella ändamål.

3.10. EXEMPEL PÅ INSATSER SOM TAR SIKTE PÅ ATT FÖREBYGGA UPPREPAT VÅLD

Även om det återfallsförebyggande arbetet ses som ett eftersatt område har arbetet stärkts på flera håll i landet. Länsstyrelsen Stockholm genomförde under 2020 en intervjustudie bland länets aktörer kring samverkan i frågor som rör prostitution och människohandel. Studien visade bland annat brist på kunskap om målgruppen bland kommunerna, en önskan om ett tydligare mandat för regionkoordinatorerna samt tydligare organisering och ekonomisk nytta i arbetet med målgruppen. Detta föranledde ett utvecklingsarbete med att regionalisera Stockholms stads Mika²⁸

²⁷ Köpare av sexuella tjänster (KAST) är en mottagning som erbjuder psykosocialt stöd och anonym rådgivning till de som vill sluta köpa sexuella tjänster.

²⁸ Mottagning för personer som har sex mot ersättning eller ett sexuellt självskadebeteende.

och KAST-mottagningar till att omfatta hela länet som upptagningsområde, samt regional delfinansiering av regionkoordinatorerna. I slutet av 2020 hade åtta kommuner anslutit sig, utöver Stockholms stad.

Även länsstyrelsen Jämtland rapporterar en positiv utveckling. Under 2020 erbjöd länsstyrelsen kunskapshöjande insatser som resulterade i ett arbete med förankring och därefter beslut för att starta en verksamhet för behandling av personer som köper sexuella tjänster under 2021. Länsstyrelsen har beviljat medel för att starta upp verksamheten som kommer att vara inrättad vid det centrum mot våld som gemensamt drivs av länets kommuner.

Några goda exempel avseende förebyggande insatser riktade till särskilt sårbara grupper eller grupper som har förhöjd risk att utsättas för prostitution och människohandel förekommer också. I ett fåtal kommuner återfinns exempelvis Mikamottagningar. För att nämna ett andra exempel har länsstyrelsen Kalmar tagit fram ett gemensamt verksamhetsstöd för länets förebyggande arbete gällande ensamkommande barn som försvinner. Länsstyrelsen Dalarna delfinansierar projektet *Förstärkt Barnahus – Tillsammans klarar vi uppdraget bättre* som är ett länsövergripande ettårigt projekt. Syftet är att förankra förslag på en länsgemensam funktion och arbetsstruktur för kommunernas arbete med barn och unga upp till 19 år som utsatts eller riskerar utsättas för hedersrelaterat våld eller prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Syftet med förslagen är att öka kommunernas möjligheter att uppfylla sina uppdrag då det gäller förebyggande insatser, upptäckt, skydd och stöd till ovanstående målgrupper.

3.11. KOMPETENSHÖJANDE INSATSER SYNLIGGÖR PROSTITUTION OCH MÄNNISKOHANDEL

Länsstyrelserna har under åren genomfört många olika insatser för att öka kompetensen inom länen gällande prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Det har skett genom exempelvis informationskampanjer, spridning av material, utbildningar och föreläsningar riktade till olika målgrupper. Insatserna har berört ämnen såsom så kallad sugardejting, barn utsatta för människohandel, ensamkommande barn som försvinner, utsatta EU-medborgare, hjälplinjen vid oönskad sexualitet ”Preventell” samt våldsutsatta med erfarenhet av prostitution och människohandel.

Kompetenshöjande insatser har i huvudsak inriktats mot personal inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, regionala myndigheter samt idéburen sektor. Exempelvis anordnade länsstyrelserna i Södermanland, Östergötland och Jönköping en gemensam utbildning för polisregion Öst med titeln *Hur kan arbetet mot prostitution och människohandel utvecklas i polisregion Öst*. Syftet var att synliggöra området för vidare arbete i länen. Färre utbildningar är inriktade mot kunskap om män som köper sexuella tjänster. Länsstyrelsen Värmland har dock genomfört en fortbildning om hur prostitution och människohandel för sexuella ändamål ser ut i Värmland med

särskilt fokus på utsatta pojkar och män som köper sex. De har även genomfört en konferens om kopplingen mellan porrkonsumtion och sexuella övergrepp.

Några länsstyrelser har inriktat sig mot beslutsfattare såsom politiker och chefer. Länsstyrelsen Västernorrland har genomfört en kartläggning i samverkan med Kommunförbundet Västernorrland utifrån fokus på delar av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOSFS 2014:4). Kartläggningen visade bland annat att chefer saknar kunskap om de förutsättningar som råder för bland annat personer som utnyttjas i prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Utifrån detta har en särskild satsning genomförts där man har utbildat chefer och politiker.

Ett annat tillvägagångssätt för att öka kunskapen om prostitution och människohandel för sexuella ändamål har varit omfattningskartläggningar på länsnivå. Till exempel har Länsstyrelsen Jämtland under 2020 genomfört en kartläggning för att få en uppfattning av omfattning av prostitutionen i länet. Kartläggningen fick stor spridning i medierna. Den har använts för att motivera kommunernas socialtjänst samt polisen att samverka kring problematiken, lagföra fler personer som köpt sexuella tjänster och ge hjälpinsatser till utsatta.

3.12. DET FINNS UTRYMME ATT STÄRKA KUNSKAP OCH METODUTVECKLING

Området prostitution och människohandel för sexuella ändamål kräver fortsatt kompetenshöjning enligt flera länsstyrelser. Även metodstöd, såsom upprättande av rutiner för arbetet mot prostitution och människohandel, ses som ett utvecklingsområde. En utmaning som lyfts fram är personalomsättning hos kommunala verksamheter som på vissa håll är hög, särskilt inom socialtjänsten. Hög personalomsättning försvårar för både länsstyrelserna och kommunerna att upprätthålla kompetens i arbetet med prostitution och människohandel.

Huruvida kompetensutvecklingen leder till verksamhetsutveckling är svårbedömt. Intervjuerna visar att länsstyrelserna har svårt att beskriva vad kompetensutvecklingen resulterat i. Eventuella effektutvärderingar baseras till stor del på länsstyrelsernas upplevelse. Flera intervjupersoner uttrycker att de upplever att kunskapen fastnar hos kommunerna och att de blir självförsörjande gällande kompetens om prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Även om uppfattningen är att kompetensutveckling lönar sig påpekar flera att det tar tid innan kunskapen implementeras i verksamheten. Länsstyrelsen Västernorrland rapporterar att kompetensutveckling är viktigt för att uppmärksamma målgruppen inom området. Även de insatser som sker via polis för att uppsöka utsatta ses som ett resultat av den ökade kompetensen.

Några framhäver även att regionala och lokala aktörer upplever att kunskapsstyrningen rörande det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet från nationell nivå är splittrad, på

grund av att flera myndigheter såsom Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen Östergötland, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och Socialstyrelsen innehar nationella uppdrag inom det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet.

3.13. REGIONKOORDINATORN ÄR EN VIKTIG AKTÖR I LÄNEN

Regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel är en viktig länk i att stödja yrkesverksamma i att implementera stöd- och skyddsprocess för offer för människohandel i Sverige, för att öka förutsättningarna för att Sverige ska leva upp till internationella åtaganden.²⁹ De finns i region Bergslagen, Mitt, Nord, Stockholm, Syd, Väst och Öst. Jämställdhetsmyndigheten delfinansierar och samordnar regionkoordinatorer som arbetar mot prostitution och människohandel regionalt, som i sin tur erbjuder kompetens- och metodstöd till myndigheter och kommuner.

Majoriteten av länsstyrelserna påtalar att regionkoordinatorn fyller en central funktion på samtliga samhällsnivåer. Länsstyrelserna upplever att regionkoordinatorn håller frågan om prostitution och människohandel aktuell hos både kommuner och Polismyndigheten. Flera länsstyrelser rapporterar även att regionkoordinatorerna deltar i insatsveckor och bistår personer som köper sexuella tjänster med samtalsstöd. För att nämna ett exempel uppger länsstyrelsen Jämtland att regionkoordinatorn i Nord genomför utbildningsinsatser och driver på arbetet inom området för berörda myndigheter och organisationer. Resultatet av arbetet är att fler kommuner ser sitt ansvar i frågor som rör prostitution och människohandel samt att fler som arbetar inom polis och socialtjänst deltar i norrnätverket³⁰ och har ett utpekat ansvar inom området. Utbildningsinsatserna har även lett till att kommuner identifierat ärenden där de givit stöd och insatser till målgruppen.

Vad gäller finansieringen av regionkoordinatorer återfinns olika modeller. Aktörer som bidrar till detta utöver Jämställdhetsmyndigheten är exempelvis länsstyrelser och kommuner. Flera länsstyrelser upplever att finansieringsmodellen är osäker och att kommunerna bör ta ett större ansvar för finansieringen. Några framhåller också att avtalen avseende regionkoordinatorernas uppdrag och mandat behöver förtydligas.³¹

²⁹ Sverige har internationella åtaganden enligt bland annat FN:s protokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn (Palermoprotokollet), Europarådets konvention om bekämpande av människohandel, Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU, FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) samt tilläggsprotokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi.

³⁰ Norrnätverket utgörs av länsstyrelserna i Jämtland, Norrbotten, Västernorrland och Västerbotten.

³¹ Jämställdhetsmyndigheten har genomfört en översyn av organiseringen kring regionkoordinatorerna. Arbetet har resulterat i en samverkansmodell, arbetsbeskrivning och samarbetsavtal. Översynen har förankrats med berörda parter såsom länsstyrelser, kommuner och kontaktchefer/enhetschefer.

4. SAMMANFATTANDE IAKTTAGELSER

4.1. REGERINGEN BEHÖVER FÖRTYDLIGA SIN STYRNING

Regeringens styrning har ökat i omfattning och komplexitet. Ett av skälen är att regeringen har utökat länsstyrelsernas uppdrag med ett tydligare fokus på det förebyggande arbetet. I likhet med Statskontoret menar Jämställdhetsmyndigheten att genomförandet av nationella strategin i stor utsträckning är beroende av de regeringsuppdrag som ställs till myndigheterna.³² I dagsläget omfattar uppdraget till länsstyrelserna många deluppdrag utan inbördes prioritering.

Uppdragsbeskrivningens omfattning och vaga skrivningar rörande prostitution och människohandel för sexuella ändamål kan leda till att problemområdet inte får den tydlighet det skulle behöva i dagsläget. Jämställdhetsmyndighetens bedömning är att uppdragsbeskrivningarna rörande prostitution och människohandel skulle kunna förtydligas för ett mer effektivt och målinriktat arbete. Det kan även bidra till att stärka medborgarnas rätt till likvärdig service oavsett bostadsort.

Jämställdhetsmyndigheten ser att de tillfälliga uppdragen avseende ensamkommande barn och utsatta EU/EES medborgare bland annat har bidragit till förstärkt myndighetssamverkan i dessa frågor. När det gäller arbetet på regional nivå ser Jämställdhetsmyndigheten att det finns behov av att rikta särskilda insatser för både vuxna och barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck samt som utnyttjas inom prostitution eller utsätts för människohandel. Barn och vuxna med funktionsnedsättning och deras särskilda sårbarhet när det gäller prostitution och människohandel behöver också belysas.³³

I arbetet mot prostitution och människohandel har landets regionkoordinatorer en viktig funktion. Samtidigt saknas likvärdig, stabil och långsiktig finansiering vilket påverkar utvecklingen av arbetet. För att ge arbetet bättre kontinuitet bör regeringen se över hur finansieringen av funktionen kan säkerställas mer. När det kommer till finansiering av Mika- och KAST- mottagningar samt regionkoordinatorer ser länsstyrelserna att kommunerna behöver ta ett större ansvar.

³² Jämställdhetsmyndighetens nationella samordningsansvar inom området prostitution och människohandel fortsätter dock oavsett regeringsuppdrag i enlighet med myndighetens instruktion. Se Statskontoret 2021.

³³ Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att förebygga och motverka att barn och vuxna med funktionsnedsättning samt barn och vuxna utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och som samtidigt utnyttjas inom prostitution eller utsätts för människohandel. Se Arbetsmarknadsdepartementet 2020b.

4.2. ETT UTVECKLINGSOMRÅDE SOM BEHÖVER TYDLIGGÖRAS OCH SYNLIGGÖRAS

Länsstyrelserna beskriver det samlade arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål inom länen som ett utvecklingsområde som inte kommit lika långt som andra våldsområden. En svårighet är att prostitution och människohandel för sexuella ändamål är relativt dolda och komplexa problem. Kunskapen om utbredningen och hur detta tar sig till uttryck på lokal och regional nivå är bristfällig. För att komma till rätta med problemen har länsstyrelserna aktivt arbetat med att öka medvetenheten genom kompetenshöjande insatser, omfattningskartläggningar och kampanjer. Arbetet har resulterat i att problematiken synliggjorts i högre utsträckning än tidigare. Samtidigt försvårar den höga personalomsättningen inom kommunal verksamhet såsom socialtjänsten länsstyrelsernas förutsättningar att driva förändring genom kompetenshöjande insatser. Det finns även svårigheter att få vissa strategiska och centrala aktörer som exempelvis chefer att delta på utbildningarna. Jämställdhetsmyndigheten ser att ansvarstagande på ledningsnivå är en förutsättning för att kompetenshöjande insatser ska bli en del av ordinarie verksamhetsstrukturer. Även om kompetenshöjande insatser är nödvändiga för att nå resultat och sprida evidensbaserade arbetssätt är kopplingen mellan kompetensutveckling och verksamhetsutveckling svårbedömd.

Länsstyrelsernas samordningsroll av insatser som syftar till att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål gör dem till en central aktör inom området. Arbetet bedrivs dock i varierande utsträckning. Några länsstyrelser arbetar mer aktivt med frågan än andra. Dessutom arbetar de på olika sätt. Länsstyrelsernas förutsättningar att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål är också olika beroende på exempelvis antal kommuner, resurser, länets storlek och invånarantal. Samtidigt har länsstyrelsernas generella förutsättningar att få genomslag för den nationella strategin inom länen förbättrats under de senaste åren genom ökat anslag och långsiktiga styrmedel. Anslagsökningen ställer dock högre krav på en tydligare styrning och uppföljning av den egna ekonomin. En särredovisning av de medel som har använts för prostitution och människohandel för sexuella ändamål skulle exempelvis förbättra möjligheterna till uppföljning.

I länsstyrelsernas redovisningar finns sammanställningar av ett stort antal aktiviteter som de genomfört under de senaste åren. Det finns dock svårigheter att utläsa vad resultaten de facto är. Kopplingen mellan åtgärd och resultat är ibland otydlig. Jämställdhetsmyndigheten ser att länsstyrelsernas arbete rörande uppföljning och utvärdering behöver utvecklas.

4.3. REGIONALA MÅLSÄTTNINGAR SKA SVARA MOT DEN LOKALA KONTEXTEN

Att de flesta regionala strategier och handlingsplaner lyfter prostitution och människohandel för sexuella ändamål ser Jämställdhetsmyndigheten som en positiv utveckling. Det visar att länsstyrelserna som är regeringens utförare på regional nivå har en plan för att realisera nationella strategins intentioner på regional nivå. Analysen visar dock att det finns få exempel på strategier och handlingsplaner där problemformulering, mål, insatser, indikatorer och ansvar hänger ihop på ett sätt som ökar möjligheten för en effektiv uppföljning. Flera regionala strategier och handlingsplaner utgörs också av vaga nuläges- och problembeskrivningar. Många saknar även en intersektionell analys av varför människor utsätts för prostitution och människohandel. Jämställdhetsmyndigheten bedömer att det hade varit önskvärt med en tydligare koppling mellan lägesbild och målsättning i respektive län.

Framtagandet av regionala lägesrapporteringar om prostitution och människohandel för sexuella ändamål behöver också utvecklas. När det handlar om lägesanalyser gäller de problem som identifierats på regional nivå även på nationell nivå. Att kartlägga prostitution och människohandel för sexuella ändamål är förenat med flera svårigheter. Ett led i att stärka lägesanalyser på regional nivå vore att utveckla indikatorerna för området med möjlighet till regional nedbrytning. Detta skulle också möjliggöra bättre uppföljning av arbetet och eventuella regionala variationer.³⁴

4.4. LÄNSSTYRELSENA KAN BEHÖVA STÄRKT MANDAT

Jämställdhetspolitiken förutsätter att länsstyrelserna i frågor om mäns våld mot kvinnor ska främja samverkan mellan kommuner (särskilt socialtjänsten), regioner, myndigheter på regional nivå samt civilsamhällesorganisationer. Länsstyrelsernas mandat att utgöra navet i genomförandet av den nationella strategin på regional nivå försvåras av att ingen av de aktörer som länsstyrelserna ska främja samverkan med har i uppdrag att samverka med länsstyrelserna. Länsstyrelserna har dock genomfört ett omfattande samverkansarbete, vilket de ser många resultat av. Som exempel kan nämnas att fler aktörer har nåtts genom den samverkan som på många

³⁴ Att följa och analysera utvecklingen av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet är ett av Jämställdhetsmyndighetens grunduppdrag och det är ett pågående arbete. En del av detta är att ta fram förslag på indikatorer för uppföljning och följa detta på nationell nivå. Myndigheten har även stödjande roll regionalt.

håll växt fram. Prostitution och människohandel för sexuella ändamål ses numera som relevant för fler verksamheter än tidigare.

Majoriteten av länsstyrelserna samordnar också operativa regionala resursteam/samverkansgrupper. Arbetet har bidragit till effektivare myndighetssamverkan som rör prostitution och människohandel för sexuella ändamål på lokal nivå. Länsstyrelsernas samverkansarbete stärker därmed samordningen av insatser i enskilda ärenden, vilket lyfts fram som en särskilt viktig målsättning i uppdraget.

Jämställdhetsmyndigheten ser att flera länsstyrelser har svårt att till fullo genomföra uppdraget att främja samverkan mellan kommuner och myndigheter som omfattar arenor för barn och unga, såsom skolan. Ett sätt för länsstyrelserna att nå barn och unga i skolmiljö är genom riktade utvecklingsmedel. Länsstyrelserna behöver dock fler kanaler för att nå in i skolan som är en central aktör i det förebyggande arbetet.

4.5. STOR UTMANING ATT DRIVA DET VÅLDSFÖREBYGGANDE FÖRÄNDRINGSARBETET

När det gäller deluppdraget ett utökad och verkningsfullt förebyggande arbete finns det en rad utmaningar som försvårar för länsstyrelserna att driva förändringsarbetet inom länen. När det gäller metoder för våldsförebyggande arbete finns det i idag mycket få effektutvärderade insatser i Sverige.³⁵ I nuläget utgörs länsstyrelsernas förebyggande åtgärder mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål i huvudsak av kampanjer och föreläsningar. Jämställdhetsmyndigheten anser att föreläsningar riktade till yrkesverksamma bör följas av andra typer av stöd till exempelvis verksamhetsutveckling för att det ska verka våldsförebyggande. Det är vår mening att för att långsiktigt effektivt förebyggande arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål ska kunna utvecklas behöver metoder och arbetssätt som har fokus på detta i större utsträckning följas upp och utvärderas.

Fallstudien pekar på att det finns behov att rikta särskilda insatser mot kommunerna (främst socialtjänsten). Merparten av de vårdande och förebyggande insatser som riktas mot personer i prostitution grundar sig på socialtjänstlagen (2001:453) där det stadgas att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Personer som utnyttjats i prostitution eller är utsatta för människohandel för sexuella ändamål omnämns dock inte särskilt i socialtjänstlagen. Jämställdhetsmyndigheten har tidigare belyst denna problematik. Av remissvaret för ”Hållbar socialtjänstlag. En ny

³⁵ Jämställdhetsmyndigheten, 2020b

socialtjänstlag” skriver Jämställdhetsmyndigheten att det bör finnas en skrivning om prostitution- och människohandel för sexuella/andra ändamål då området definieras och inkluderas inom området mäns våld mot kvinnor i den Nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor samt i jämställdhetspolitikens sjätte delmål³⁶.

I flera län finns det ingen offentlig verksamhet som anser sig ha ansvar för att ge ett stöd för att bryta beteendet hos personer som har erfarenhet av att köpa sexuella tjänster och därmed minska efterfrågan. Även om det återfallsförebyggande arbetet är ett utvecklingsområde visar fallstudien att arbetet inom området har stärkts på många håll i landet, vilket kan vara en följd av länsstyrelsernas arbete. Det finns dock fortsatt behov av fler MIKA- och KAST- mottagningar i landet. Arbetet med tillgänglighet bör beakta geografiska skillnader såsom landsbygd och stad.³⁷

³⁶ Jämställdhetsmyndigheten, 2021

³⁷ FoU i Väst (Forskningsbaserat utvecklingsarbete vid Göteborgsregionen) har på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelsen i Västra Götaland undersökt KAST-verksamheten i Göteborg. Syftet med studien är att beskriva arbetssätt och behandlingsmetoder som används vid KAST-mottagningen i Göteborg och att undersöka hur personer som har köpt sexuella tjänster och vänt sig till KAST upplever stödet som mottagningen erbjuder samt huruvida de behandlingar som de fått har haft önskad effekt. Se FoU 2021.

REFERENSER

- Arbetsmarknadsdepartementet (1998). *Kvinnofrid*. Proposition 1997/98:55.
- Arbetsmarknadsdepartementet (2019). *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslag 3:1*. A2019/01447/JÄM.
- Arbetsmarknadsdepartementet (2020). *Pressmeddelande. Långsiktiga satsningar i regeringens politik mot våld i nära relationer*. Inhämtad 2021-03-17.
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/09/langsiktiga-satsningar-i-regeringens-politik-mot-vald-i-nara-relationer/>
- Arbetsmarknadsdepartementet (2020b). *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Jämställdhetsmyndigheten*. A2020/02655 A2020/02621 (delvis).
- Arbetsmarknadsdepartementet (2021). *Pressmeddelande. Regeringen beviljar SKR medel för utökad jämställdhetsarbete*. Inhämtad 2021-03-18.
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/02/regeringen-beviljar-skr-medel-for-utokat-jamstalldhetsarbete/>
- Davis, Kathy. (2008). *Intersectionality as buzzword: A sociology of science perspective on what makes a feminist theory successful*. *Feminist Theory* 9(1) 67–85.
- Finansdepartementet (2016). *Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende länsstyrelserna*.
- Finansdepartementet (2017). *Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna*.
- Forskningsbaserat utvecklingsarbete vid Göteborgsregionen (FoU i Väst) (2021). *KAST i Göteborg – en samtalsmottagning för köpare av sexuella tjänster. Beskrivning av arbetssätt, behandlingsmetoder och upplevda effekter*.
- Jämställdhetsmyndigheten (2020) *Styrning ger resultat. Jämställdhetspolitiska åtgärder 2019*.
- Jämställdhetsmyndigheten (2020b). *Arbete pågår*. Rapport 2020:1.
- Jämställdhetsmyndigheten (2021). *Jämställdhetsmyndighetens remissvar till en Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)*.
- Länsstyrelsen Stockholm (2021). *Ensamkommande barn som försvinner (avslutat regeringsuppdrag)*. <https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/samhalle/social-hallbarhet/integration/ensamkommande-barn/ensamkommande-barn-som-forsvinner-avslutat-regeringsuppdrag.html>. Inhämtad 2021-03-28.
- Länsstyrelserna (2018). *Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Redovisning av Länsstyrelsernas arbete med uppdrag 35, regleringsbrev 2017*.
- Länsstyrelsen Blekinge. *Jämställt Blekinge 2018–2026*.

- Länsstyrelsen Blekinge (2019). *Återrapportering Mäns våld mot kvinnor, Blekinge län S2017/07420/JÄM (delvis) Regleringsbrev 2018 uppdrag 62.*
- Länsstyrelsen Blekinge (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen Blekinge län.*
- Länsstyrelsen Blekinge (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Blekinge län.*
- Länsstyrelsen Dalarna (2017). *Mot våld i nära relationer, människohandel för sexuella ändamål och prostitution i Dalarnas län. Handlingsplan 2017–2020.*
- Länsstyrelsen Dalarna (2017). *Strategi Jämställdhet i Dalarnas län 2018–2020.*
- Länsstyrelsen Dalarna (2019). *Regionalt uppdrag att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Uppdrag 62, regleringsbrev 2018. Dnr S2017/07420/JÄM.*
- Länsstyrelsen Dalarna (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Dalarnas län. Dnr 801–45212020.*
- Länsstyrelserna Dalarna (2021). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Dalarnas län. Dnr. 801-4721-2021.*
- Länsstyrelsen Gotland (2018). *Jämställdhetsstrategi för Gotland 2018–2023.*
- Länsstyrelsen Gotland. *Handlingsplan 2018–2019 för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Till Jämställdhetsstrategi för Gotland 2018–2023.*
- Länsstyrelsen Gotland (2019). *Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, S2017/070420/JÄM, 2019-03-22, 2019-03-22.*
- Länsstyrelsen Gotland (2019). *Handlingsplan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2020–2021. Dnr 800-99-2020.*
- Länsstyrelsen Gotland (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Gotlands län.*
- Länsstyrelsen Gotland (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Gotlands län.*
- Länsstyrelsen Gävleborg. *Ett jämställt Gävleborg. Länsstyrelsen Gävleborgs strategi för jämställdhetsintegrering 2018 – 2020. Rapportnummer: 2017:17.*
- Länsstyrelsen Gävleborg (2019). *Återrapportering för verksamhetsåret 2018, Länsstyrelsen uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.*
- Länsstyrelsen Gävleborg. *HANDLINGSPLAN MÄNS VÅLD MOT KVINNOR. Länsstyrelsen Gävleborg 2019.*
- Länsstyrelsen Gävleborg (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Gävleborgs län.*
- Länsstyrelsen Gävleborg (2021). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Gävleborgs län.*

- Länsstyrelsen Halland (2019). *Redovisning från Länsstyrelsen i Hallands län, Regional strategi och handlingsplan inom området mäns våld mot kvinnor, S2017/07420/JÄM.*
- Länsstyrelsen Halland. *En regional strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.*
- Länsstyrelsen Halland. *Handlingsplan våld i nära relationer, år 2018 – 2020.*
- Länsstyrelsen Halland (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Hallands län.*
- Länsstyrelsen Halland (2021). *Redovisning av uppdrag Mäns våld mot kvinnor regleringsbrev 2020 3.C. Dnr 801-2764-2021.*
- Länsstyrelsen Jämtland. *Regional överenskommelse för att motverka våld i nära relation, Jämtlands län 2015–2020.*
- Länsstyrelsen Jämtland. *Bilaga 1: Handlingsplan 2018. Regional överenskommelse för att motverka våld i nära relation. Jämtlands län 2015–2020.*
- Länsstyrelsen Jämtland. *Bilaga 1: Handlingsplan 2019. Regional överenskommelse för att motverka våld i nära relation. Jämtlands län 2015–2020.*
- Länsstyrelsen Jämtland (2019). *Åtterrapporering av uppdrag 62 enligt Länsstyrelsernas RB 2018, Förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.*
- Länsstyrelsen Jämtland, *Bilaga 1: Handlingsplan 2020, Regional överenskommelse för att motverka våld i nära relation. Jämtlands län 2015–2020.*
- Länsstyrelsen Jämtland (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Jämtlands län. Dnr:801-1865-2020.*
- Länsstyrelsen Jämtland (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Jämtlands län.*
- Länsstyrelsen Jönköping (2014). *Ett Jönköpings län fritt från våld i nära relationer, Samverkan mot våld i nära relationer.*
- Länsstyrelsen Jönköping (2018). *Jönköpings län är ett län som är fritt från våld. Handlingsplan 2018.*
- Länsstyrelsen Jönköping (2019). *Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. 2019-03-29.*
- Länsstyrelsen Jönköping (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Jönköpings län.*
- Länsstyrelsen Jönköping (2020). *Strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Jönköpings län 2020–2026.*
- Länsstyrelsen Jönköping (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Jönköpings län.*
- Länsstyrelsen Kalmar. *Ett jämställt Kalmar län 2017–2027. Regional strategi för att uppnå nationella jämställdhetsmål i länet.*

- Länsstyrelsen Kalmar (2019). *Länsstyrelsernas verksamhetsrapportering*.
- Länsstyrelsen Kalmar (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Kalmars län*. Dnr: 3109-2020-1.
- Länsstyrelsen Kalmar (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Kalmar län*. Dnr 10232–2020.
- Länsstyrelsen Kronoberg. *ETT JÄMSTÄLLT KRONOBERGS LÄN, Strategi för jämställdhetsintegrering 2018–2020*.
- Länsstyrelsen Kronoberg (2019). *Återrapportering*.
- Länsstyrelsen Kronoberg (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Kronobergs län*.
- Länsstyrelsen Kronoberg (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Kronobergs län*.
- Länsstyrelsen Norrbotten. *Strategi för jämställdhet i Norrbotten 2018 – 2023. Länsstyrelsens rapportserie nr 1/2018*.
- Länsstyrelsen Norrbotten (2019). *Redovisning avseende 2018 Länsstyrelsen Norrbotten*.
- Länsstyrelsen Norrbotten (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Norrbottens län*.
- Länsstyrelsen Norrbotten (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Norrbottens län*.
- Länsstyrelsen Skåne. *ETT JÄMSTÄLLT SKÅNE. Jämställdhetsstrategi för Skåne 2017–2020*, Rapportnummer: 2017:06.
- Länsstyrelsen Skåne. *Ett jämställt Skåne. Länsstyrelsens handlingsplan 2018–2020*.
- Länsstyrelsen Skåne (2019). *Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, Redovisning av Länsstyrelsen Skånes arbete med uppdrag 62, regleringsbrev 2018*.
- Länsstyrelsen Skåne (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Skåne*. Dnr 801-10328-20.
- Länsstyrelsen Skåne (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Skåne*. Dnr. 801-9882-21.
- Länsstyrelsen Stockholm (2016). *Operation Kvinnofrid. Strategi för att motverka våld i nära relationer 2016–2020*.
- Länsstyrelsen Stockholm (2019). *Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, Redovisning av arbetet med uppdrag 62, regleringsbrev 2018*.
- Länsstyrelsen Stockholm (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Stockholm*.

- Länsstyrelsen Stockholm. *Handlingsplan till strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län. HANDLINGSPLAN 2020–2022. Våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, människohandel för sexuella ändamål, prostitution, sexuellt våld oberoende relation.*
- Länsstyrelsen Stockholm. *Strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län. STRATEGI 2020–2026. Våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, människohandel för sexuella ändamål, prostitution, sexuellt våld oberoende relation.*
- Länsstyrelsen Stockholm (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Stockholms län. Beteckningsnummer 106-1192-2020.*
- Länsstyrelsen Södermanland (2018). *Handlingsplan mäns våld mot kvinnor ska upphöra 2018–2020. Dnr 801–7332018.*
- Länsstyrelsen Södermanland (2018). *En länsstrategi för ett jämställt Södermanland. Rapport 2018:1.*
- Länsstyrelsen i Södermanland (2019). *Återrapportering av det regionala uppdraget att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, S2017/07420/JÄM (delvis), Regeringsbeslut II:14.*
- Länsstyrelsen Södermanland (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Södermanland.*
- Länsstyrelsen Södermanland (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Södermanlands län.*
- Länsstyrelsen Uppsala. *Regional strategi för jämställdhet 2018–2020.*
- Länsstyrelsen Uppsala (2019). *Verksamhetsredovisning, Dnr 801-722-19.*
- Länsstyrelsen Uppsala (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Uppsala län.*
- Länsstyrelsen Uppsala (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Uppsala län.*
- Länsstyrelsen Värmland, *ETT JÄMSTÄLLT VÄRMLAND STRATEGI 2018–2027. Publikationsnummer 2017:27.*
- Länsstyrelsen Värmland. *Förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Handlingsplan för Värmland 2018–2021. Reviderad 2019.*
- Länsstyrelsen Värmland (2019). *Redovisning av Länsstyrelsen Värmlands arbete med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor Värmlands län 2018.*
- Länsstyrelsen Värmland (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Värmlands län.*
- Länsstyrelsen Värmland (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Värmlands län.*

- Länsstyrelsen Västerbotten (2017). *Ett jämställt Västerbotten*.
- Länsstyrelsen Västerbotten (2019). *Länsstyrelsen Västerbottens arbete med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2018*.
- Länsstyrelsen Västerbotten (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Västerbotten för år 2019*.
- Länsstyrelsen Västerbotten (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Västerbottens län*.
- Länsstyrelsen Västernorrland. *Regional strategi. För arbetet mot mäns våld mot kvinnor/våld i nära relationer i Västernorrland 2018–2021*.
- Länsstyrelsen Västernorrland (2019). *Återredovisning 2018 - Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*.
- Länsstyrelsen Västernorrland (2020). *Uppdrag 53: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Västernorrland*.
- Länsstyrelsen Västernorrland (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Västernorrland*.
- Länsstyrelsen Västmanland. *Handlingsplan 2017. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*.
- Länsstyrelsen Västmanland (2018). *Strategi för myndighetssamverkan om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Västmanlands län 2017–2020. Diarienumr: 801-2034-2017. Version 1*.
- Länsstyrelsen Västmanland. *Handlingsplan 2018 Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*.
- Länsstyrelsen Västmanland. *Handlingsplan 2019. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*.
- Länsstyrelsen Västmanland (2019). *Återrapportering. Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Västmanlands län 2018*.
- Länsstyrelsen Västmanland (2020). *Uppdrag 53: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Västmanland*.
- Länsstyrelsen Västmanland. *Handlingsplan 2020, Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*.
- Länsstyrelsen Västmanland (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Västmanland*.
- Länsstyrelsen Västra Götaland, *Jämställt Västra Götaland. Länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2019–2020*, Rapport nr: 2019:04.
- Länsstyrelsen Västra Götaland (2019). *Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Redovisning av Länsstyrelsen Västra Götalands arbete med uppdrag 62, regleringsbrev 2018*.
- Länsstyrelsen Västra Götaland (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Västra Götaland*.
- Länsstyrelsen Örebro. *Örebro läns strategi för jämställdhet 2017–2020. Publikationsnummer: 2017:32*.

- Länsstyrelsen Örebro (2019). *Redovisning av länsstyrelsernas arbete med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor på regional nivå.*
- Länsstyrelsen Örebro. *Länsstyrelsens handlingsplan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor i Örebro län 2019–2020.* Publikationsnummer: 2019:14.
- Länsstyrelsen Örebro (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Örebro län.*
- Länsstyrelsen Örebro (2021a). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor – Redovisning från Länsstyrelsen i Örebro län.*
- Länsstyrelsen Örebro (2021b). *Redovisning av övergripande kostnader avseende mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt prostitution och människohandel, Diarienummer 111-1177-2021. 2021-03-08.*
- Ignell, Camilla. Länsstyrelsen Örebro (2021c). E-post – Medel rörande nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. 2021-03-26.
- Länsstyrelsen Östergötland (2017). *Ett Östergötland fritt från förtryck och våld Regional strategi - 2018–2020 (med sikte på 2030).*
- Länsstyrelsen Östergötland. *Ett Östergötland fritt från förtryck och våld – Regional handlingsplan 2018–2020 (med sikte på 2030).* Rapport nr: 2018:10.
- Länsstyrelsen Östergötland (2019). *Årsrapport – Mäns våld mot kvinnor 2018.*
- Länsstyrelsen Östergötland (2020). *Uppdrag 54: Mäns våld mot kvinnor. Redovisning från Länsstyrelsen i Östergötland.*
- Länsstyrelsen Östergötland (2021). *Uppdrag C5 RB 2020: Mäns våld mot kvinnor Redovisning från Länsstyrelsen i Östergötland.*
- Polismyndigheten (2020). *Människohandel för sexuella och andra ändamål. Lägesrapport 21. Polismyndigheten rapport för 2019.*
- Polismyndigheten (2021). *Gromning – utsatt. Inhämtad 2021-04-15.*
<https://polisen.se/utsatt-for-brott/olika-typer-av-brott/grooming/>
- Socialdepartementet (2016). *Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13. S2016/07756/RS.*
- Socialdepartementet (2017a). *Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, 2017-12-18, S2017/07420/JÄM (delvis).*
- Socialdepartementet (2017b). *Makt, mål och myndighet - feministisk politik för en jämställd framtid. Skr. 2016/17:10.*
- Socialdepartementet (2017c). *Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13. S2017/07218/RS.*
- Socialdepartementet (2018). *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende anslag 3:1. S2018/06064/RS.*
- Socialdepartementet (2018). *Handlingsplan mot prostitution och människohandel, Bilaga till regeringsbeslut, nr II:1.*

Socialdepartementet (2018b). *Överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting för att stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018–2020.*

Statskontoret (2006). *På tvären - styrning av tvärsektoriella frågor.*

Statskontoret (2021). *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin.* 2021:3.

Statens offentliga utredningar (2010). *Förbud mot köp av sexuell tjänst. En utvärdering 1999–2008.* 2010:49.

Statens offentliga utredningar (1995). *Könshandel.* 1995:15.

Box 73, 424 22 Angered
Besöksadress: Angereds torg 9
Tel: 031-392 90 00
www.jamstalldhetsmyndigheten.se

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**